

“Sulevi” asundus sündis 1885

Vanal tsaaride valitsemise ajal Venes olid olukorrad Baltimaades niivõrd halvad, et siin ja seal tekkis väljarändajate rühmi, kes siirdusid peamiselt laiadele Venemaa lagendikele, kus hakkajal eestlasel alati oli võimalusi enda ülestöötamiseks. Üks niisuguseid asundusi oli ka Sulevi küla, Musta mere rannikust umbes 20 kilomeetrit sisemaa poole, mitte kaugel tuntud Salme külast. Küla asus suurte ja järskude mäeharjade all.

Uselevi küla sai alguse 1885. a. Sinna asusid kolm meest Eestist, nimelt Mart Olev Vohnja vallast Järvamaalt, Johan Heilman Kolgast ja Johan Teppe Sagadist. Pärastise küla asemel oli seal siis iidne põlismets. Hilisemad andmed kõnelevad küla saamisloost veel järgmist. Mehed rassinud põlismetsas, raiunud maha puid ja põletanud risu ning kände, et saada maad vabaks põllu jaoks. See oli tohuturaske töö, kuid see tuli teha, kuna laastatud maa oli lubatud ja saadud pärisomandiks. Kui oldi jõutud selgusele, et asumistöö süiski meest ei murra ja et uus elupaik tuleb varem hiljem metsast vabanenud aladele, kerkis ikka enam ja enam keelele küsimus, kuidas uut asulat nimetada. Seda oli vaja aadressikski, et saata Eestisse jäänud sõpradele ja uutele asumishuvilistele. Esimesed kolm ei kavatsenudki jääda sinna ainukesiks eestlasiks. Nii juhtuski, et ühel õhtul, pärast ränkvasivat päevatööd, viibitud Mart Olevi pool, kus Johan Teppe üles tõstnud asulale nime andmise küsimuse. Et Mart Olev oli esimene kohale tulnu, jäeti nime andmine tema otsustada. Ja siis langetanudki see tubli eesti põllumees otsuse, et kuna tema nimi on Olev, siis saagu külale nimeks Sulev. Ja Sulevi nime küla saigi ja see jäigi.

Sulevi külla asus hiljem juurde palju eestlasi. Laastati metsa ja tehti põldu. Teeniti muil kõrvaltööde harudel, muuseas ka kütimisega. Küla kosus, jõukus kasvas, kõik läks hästi, kuni tuli Venes revolutsioon ja kommunistid relvajõuga ning pettejuttudega kogu Venemaal võimu haarasid. Sulevi küla elas ka selle aja üle. Elas kommunistide all rida aastaidki kuidagi ära, kuni tuli kolhoositamine, küüditamised ja kõik muu taoline ja kommunistlikule korrale oma-

ne. Sulevi külast kadusid paljud elujõulised mehed jäädavalt ja teadmata kuhu. Naised, lapsed ja raudgad jäid asja korraldama nii nagu see veel võimalik oli.

Tsaari survevalitsuse ajal oli Sulevi külal oma koolimaja, oma seltsimaja, oli kõik mis vaja. Oli jõukust ja vara... Kõik tehti kommunistide poolt maatasta.

Nagu N. Liidust saadud andmed kõnelevad, eksisteerib Sulevi küla veel praegugi. Kuid vaevalt veel eesti külana. Laastatud taludesse toodi venelasi, küüditatud perekondade asemele asusid samuti nemand. Sulevi küla jõukusest oli ju midagi võtta... Ja võeti nii kaua, kuni oldi ühesugusel tasemel, ühtemoodi vaesed, ühtemoodi moonakad, peost suhu elavad kommunismi orjad.

Nõuk. propagandaandmed kõnelevad ühest 1896. a. koos vanematega Salme külla asunud August Tinnertist, kes sündinud oli 1891. Perekond eesotsas isa Peetriga asus Salmest varsti Sulevi küla maa-alale ja hakkas nagu varemgi sinna asunud, põlismetsast enesele talu üles ehitama. Loomadest olnud neil alul vaid lehm ja kass, kuid esimeseks sügiseks oli neil juba valmis oma maja ja lehmale lautki. Elu arenes ja seegi pere sai jõukaks. Peeter Tinnert oli üks Sulevi koolimaja ehitajast. Nooremast pojast Augustist sai 13-aastaselt kütt ja kütimisega peab ta hinge sees ka praegugi, nüüd juba vana, 70-a. mehena.

Sulevi küla kohta selgub veel, et seal teotses laulukoor, oli näitering ja juba 1910. a. telliti Saksamaalt pillikoori jaoks pasunad, mis 1911 kohale jõudsid. Kultuurilist elu juhtis ja koore juhatas kooliõpetaja Mart Pöder, kellele kasvav noorus ja vanemgi põlv

nõu ja jõuga kaasa aitas. Rahvamaja püstitati Villem Ludvigu ja August Tinnerti algatusel ja ettevõtmisel küla elanike kätetööna. 1914. aastal olid Sulevi küla laulu- ja pasunakoor ka Lõuna-Venemaa eestlaste laulupeol Suhhumis.

Nagu öeldud, hävitas kommunistlik kord Sulevi küla õitsengu. August Tinnerti kohta märgitakse, et olles Nõuk. rezhiimi all küll kutseliseks jahimeheks, sunniti ta 1935. a. liituma kullaotsijate brigaadiga, ülesandega, läbi tuhnida kõik jõesängid Mustast merest kõrgmägedeni, et leida kulla, hõbeda, plaa-tina, volframi või teiste väärismetallide jälgi. Kolm aastat müttasid ja mässasid mehed, kellede seas oli ka Johannes Kask, võideldes suurte raskustega, kuid tulemusteta.

1910. a. asutatud orkestris mängib A. Tinnert kaasa veel praegugi.

Kui punaarmee Eesti teistkordselt okupeeris, said Sulevi küla elanikud võimaluse uuesti kontakti astuda endi või oma vanemate sünnimaaga, Eestiga. See kontakt püsib, ja lootust kordsele paremale tulevikule ning vabanemisele kommunismist pole jät-nud ka Sulevi mehed-naised, kes kommunistlikus ter-roris ellu jäänud. Sellest ei tohita aga sõnagi kõ-neleda.

KROONIK